

6. Изаренков Д. И. Базисные составляющие коммуникативной компетенции и их формирование на продвинутом этапе обучения студентов-нефилологов / Д. И. Изаренков // Русский язык за рубежом. – 1990. – № 4. – С. 54-60.
7. Лингвистический энциклопедический словарь / [авт.-сост. Л. И. Скворцов]. – М. : Энциклопедия, 1992. – 496 с.
8. Мацько Л. І. Культура української фахової мови : навч. посіб. / Л. І. Мацько, Л. В. Кравець. – К. : ВЦ “Академія”, 2007. – 360 с. (Альма-матер).
9. Новий тлумачний словник української мови [в 4-х томах] / укладачі : В. В. Яременко, О. М. Сліпушко. – Т. 2. – К. : Аконт, 1999. – 912 с.
10. Сучасний словник іншомовних слів : близько 20 тис. слів і словосполучень ; [уклали : О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк.]. – К. : Довіра, 2006. – 789 с. – (Словники України).
11. Хомський Н. Язык и мышление / Наом Аврам Хомский. – М. : Изд-во МГУ, 1972. – 122 с.
12. Шумарова Н. П. Мовна компетенція особистості в ситуації білінгвізму : монографія / Наталія Петрівна Шумарова. – К. : Київський державний лінгвістичний університет, 2000. – 283 с.
13. Hymes D. Sociolinguistics and ethnography of Speaking Social anthropology and language. – London, 1971. – 318 p.

БОРИСЕНКО В. В. Теоретические основы категории “компетенция”.

В статье рассмотрено разные подходы к толкованию категории “компетенция”; определено, что уровень формирования речевой компетенции зависит от уровня коммуникативной компетенции, которые тесно связаны с профессиональной компетенцией.

Ключевые слова: компетенция, языковая компетенция, речевая компетенция, коммуникативная компетенция, профессиональная речевая компетенция.

BORYSENKO V. V. Theoretical grounds of the category “competence”.

The article covers different approaches to interpretation of the category “competence”. It has been determined that the level of the formation of speech competence depends on the level of communicative competence which are closely connected with professional competence.

Keywords: competence, language competence, speech competence, communicative competence, professional speech competence.

Вей Лімін
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

**МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ВОКАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ
МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ**

У статті висвітлено основні етапи методичного забезпечення формування вокальної культури студентів у процесі їх підготовки до педагогічної діяльності в школах України та Китаю.

Ключові слова: вокальна культура, майбутній учитель музики, поетапна методика.

Серед ключових проблем підготовки майбутнього вчителя музики є формування вокальної культури. Саме вокальна культура є тим духовно-практичним надбанням, що забезпечує усвідомлення та використання кращих традицій вітчизняної та світової вокальної школи, впливає на

зростання здатності майбутніх учителів до професійного володіння власним співацьким голосом та уміння вокального навчання учнів.

Проблема формування вокальної культури особливо гостро постає у процесі підготовки китайських студентів, котрі здобувають музично-педагогічну освіту в Україні, адже їм належить ретельно вивчити досвід української вокальної школи, поєднати його із традиціями китайського вокального навчання, узагальнити обов'язкові канони співацького мистецтва.

Питання формування вокальної культури співаків висвітлювалися у працях українських і китайських авторів: В. Антонюк, Л. Василенко, Н. Гребенюк, Сяо Су, Фан Динь Тан, Цзінь Нань та інших. Разом з тим, методика формування вокальної культури майбутнього вчителя музики розроблена недостатньо.

Мета статті – окреслити етапи методичного забезпечення процесу формування вокальної культури майбутніх учителів музики КНР.

У нашому дослідженні ми розглядаємо вокальну культуру студентів як здатність до втілення художньо-образного змісту вокального твору шляхом використання сукупності вокально-хорових навичок, які характеризуються точною інтонацією під час передачі вокальної мелодії; точною атакою звука, м'якою чи твердою відповідно до характеру виконуваного твору; правильним диханням з використанням нижньореберно-діафрагмального; кантиленою, артикуляцією; точністю передачі ритмічного рисунка, темпу, врахування під час виконання вказівок автора; вільним та природним звукоутворенням відповідно до узгодженої роботи голосового апарату; правильним фразуванням; емоційністю та музикальністю виконання; тембральним забарвленням звуку; відчуттям стилю виконуваного твору; художньо-виконавською культурою.

Вокальна культура майбутнього вчителя музики є складним феноменом, що характеризується багаторівневою структурою. До важливих компонентів структури вокальної культури, на наш погляд, належать:

– *мотиваційно-спрямований*, який виражає інтерес студентів та захопленість їх вокально-виконавською діяльністю, націленість на пізнання національних пісенних традицій та співацьке самовдосконалення;

– *когнітивно-оцінювальний*, що містить необхідну базу знань, умінь та навичок у сфері оволодіння вокальною культурою, вміння адекватно оцінити набутий виконавський досвід;

– *творчо-виконавський*, який виражає здатність до яскравого художньо-образного виконання вокальних творів, уміння донести

створений образ до шкільної аудиторії.

Для формування вокальної культури майбутнього вчителя музики у нашому дослідженні була розроблена спеціальна методика, концептуальними засадами якої стали такі положення:

– формування вокальної культури майбутнього вчителя музики є невід’ємною складовою його фахової підготовки;

– формування вокальної культури майбутнього вчителя музики ґрунтується на методологічних засадах особистісного, культурологічного, творчо-діяльнісного підходів;

– ефективність формування вокальної культури студентів залежить від комплексного формування всіх її структурних компонентів (мотиваційно-спрямованого, когнітивно-оцінювального, творчо-виконавського);

– формування вокальної культури студентів на основі традицій Китаю та України забезпечує духовний розвиток майбутнього вчителя музики, розуміння важливості взаємовпливу культур різних народів в художньому розвитку особистості.

Розроблена методика формування вокальної культури майбутнього вчителя музики передбачає проведення педагогічної роботи у послідовності таких етапів:

- *інформаційно-орієнтаційного;*
- *операційно-поглиблювального;*
- *аналітико-креативного.*

Перший етап – інформаційно-орієнтаційний – передбачає накопичення теоретичної бази знань студентів, вивчення вокальних традицій українського та китайського народів, вокально-виконавського досвіду видатних співаків України та Китаю, спрямовується також на формування мотивації студентів до вокального навчання.

На цьому етапі передбачено вивчення сутності феномена вокальної культури майбутнього вчителя музики, усвідомлення студентами характерних ознак розвитку китайської та української національної музики.

Сучасне вокальне навчання в Україні – це мистецтво діалогу, в процесі якого формується особистість, її світогляд, гармонійне сприйняття навколишнього світу. Формування вокальної культури студентів ґрунтується на вивченні кращих унікальних традицій національної виконавської майстерності України і Китаю.

Оскільки китайська вокальна національна школа завжди спрямована на певний світогляд, вона вносить свої корективи в розуміння художньо-естетичних явищ і тенденцій.

Китайське вокальне мистецтво здавна було тісно пов’язане з

філософськими вченнями і релігійними уявленнями. Згідно зі стародавньою китайською філософією, пісня – це дар Неба, вона заснована на законах гармонії всесвіту і володіє величезною силою дії на людей. Звідси – складна символіка, що зв'язує кожний музичний звук, кожний ступінь звукоряду з певними уявленнями: кожна з 12 ступенів звукоряду “хуан-чжун” символізує один з 12 місяців, один з 12 годин. Ступені звукоряду виражають положення сонця і місяця на небі, життя природи, образи різних тварин і птахів.

Китайська народна пісенна творчість, котра зародилася у глибокій старовині, зберегла велике різноманіття й відображає різноманітні аспекти життя. Китайська народна пісня в своїх кращих зразках відрізняється задушевною співучістю, повнотою життєвих відчуттів. Розвиваючись на основі пентатонічного ладу, китайські народні пісні володіють вельми широким інтонаційним діапазоном, що допускає рух мелодії не тільки по інтервалах секунди, терції, кварта, але і більш широких інтервалів. Це значно розширює коло мелодійних інтонацій і збагатив засоби музичної виразності, тим самим додаючи чудову своєрідність органічній структурі китайського народного мелосу. Всі ці властивості поступово акумулювалися в музичному середовищі, одночасно формуючи духовну ауру Китаю, його художньо-естетичне обличчя, палітру стилістичних, жанрових і образно-тематичних смаків в пісенному музиченні, у всьому різноманітті вокальних жанрів.

Вокальні традиції українського народу сягають прадавніх часів, а співучість є однією з найхарактерніших рис української музики. Тому вивчення українських вокальних традицій передбачає основний зміст навчання китайських студентів на першому етапі формування їх вокальної культури.

Вивчення особливостей української народної пісні, що існувала в найдавніші часи, орієнтувало китайських студентів на усвідомлення цілісного світогляду, що розкриває ставлення народу до природи та її явищ. Тематика українських народних пісень є співзвучною китайському фольклору, однак мелодика, спосіб виконання суттєво відрізняється від китайського колориту в одноголосному викладенні на основі пентатоніки. Українська пісня вражає широтою мелодизму та поліфонічністю виконання.

Українські вокальні традиції склалися історично і концентрувалися у методичних системах М. Дилецького, М. Березовського, М. Леонтовича, К. Стеценка та інших, вивчення яких орієнтує китайських студентів щодо розуміння канонів вокального виконавства, усвідомлення законів європейського вокального мистецтва.

Важливим для формування вокальної культури китайських студентів на першому етапі педагогічної роботи є також прослуховування записів видатних співаків України, що поповнили скарбницю світового вокального мистецтва: Соломії Крушельницької, Івана Козловського та сучасних співаків – Вікторії Лук'янець, Володимира Гришка, Валентина Пивоварова, Романа Майбороди, Тараса Штонди, Михайла Дідика, Марії Стефюк та ін.

Другий етап – операційно-поглиблювальний – зорієнтований на опанування студентами вокальних вмій на навичок у процесі їх безпосередньої виконавської діяльності. Так, заняття з постановки голосу передбачають більшу насиченість навчального процесу практичними діями.

Традиційні методи навчання співу – показу, пояснення, повтору та інші мають доповнюватися характерними акцентами китайської вокальної педагогіки, згідно з якими значна увага приділялася основам звукового аналізу музичного твору. Навчання співу китайських студентів, згідно з нашою методикою, має ілюструватися малюнками-схемами, на яких зображено голосовий апарат вокаліста, та як і над чим потрібно працювати. Такі наочні методи педагогічної роботи значно активізують навчальну діяльність китайських студентів, нівелюють бар'єр мовного спілкування.

На індивідуальних заняттях з постановки голосу значна увага має приділятися усвідомленню майбутніми вчителями музики механізмів природного звукоутворення, точного виконання засобів музичної виразності (точність звуковисотного інтонування мелодійного матеріалу, метро-ритмічної пульсації, володіння тембральними фарбами, динамікою, темпами, агогікою тощо). Формування таких вокальних навичок є невід'ємним компонентом вокальної культури майбутнього вчителя.

На другому етапі педагогічної роботи студенти повинні ретельно відпрацювати навички кантиленного звуковедення, володіння високою співацькою поставою та різновидами співацького дихання, використання відповідних музичному матеріалу видів звукових атак відповідно до характеристики творчо-виконавського компоненту вокальної культури.

Формуванню відчуттів стильових особливостей вокального твору сприяє цілісний аналіз розучуваних творів, виявлення художньо-стильових характеристик, жанрових особливостей.

Доцільними методами педагогічної роботи цього етапу є проведення художніх паралелей та визначення виконавської інтерпретації вокальних творів, що ґрунтуються на творчому та діяльнісному підходах. Такі методи значно активізують творчо-пошукову діяльність студентів, сприяють

усвідомленню важливості опрацювання виконавських засобів відтворення художнього образу та забезпечують розвиток здатності переносити їх на художньо-емоційне й технічне виконання вокальних творів різних жанрів та стилів.

Особистісно зорієнтований підхід дає змогу з'ясувати характер труднощів формування вокальної техніки, недоречностей, що виникають у процесі навчання, корегувати їх і по можливості скласти персоналізовані рекомендації організаційного і навчально-методичного характеру.

Третій етап – аналітико-креативний – спрямований на формування творчо-виконавського та когнітивно-оцінювального компонентів вокальної культури студентів, передбачаючи розвиток умінь адекватно оцінювати свій власний вокально-виконавський досвід, визначати проблеми власного виконання музики та шляхи їх розв'язання, розвиток здатності до яскраво-образного відтворення художнього змісту вокальних творів та вміння донести створений образ до учнівської аудиторії.

Передбачається, що аналітико-креативний етап формування вокальної культури майбутніх учителів музики має проходити в умовах педагогічної практики. Цей етап педагогічної роботи спрямовується на розвиток професійної здатності майбутніх учителів музики донести створений вокальний образ до учнівської аудиторії, формування умінь студентів працювати з дітьми над вокальним виконанням музичних творів, а також розуміння охорони дитячого голосу, вміння рефлексивного аналізу власних виконавських та педагогічних дій.

У **висновках** доцільно зазначити, що формування вокальної культури є важливою складовою професійного становлення майбутнього вчителя музики. Формування вокальної культури китайських студентів, які здобувають музично-педагогічну освіту в педагогічних університетах України, ґрунтується на вивченні традицій вокального навчання України та Китаю. Методика формування вокальної культури майбутніх учителів музики КНР передбачає поетапність проведення педагогічної роботи і сприяє формуванню мотиваційно-спрямованого, когнітивно-оцінювального, творчо-виконавського компонентів досліджуваного феномена.

Використана література:

1. *Авдієвський А. Т.* Формування особистості на ґрунті національно-культурного відродження. / Мистецтво в школі, вип. 1. – К. : УДПУ, 1996. – С. 80-83.
2. *Лінь Хай.* Діалог співацьких традицій України та Китаю / Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка: Педагогічні науки. – № 7 (194). – Луганськ : ЛНУ, 2010. – С. 126-133.
3. *Лю Юань Пін.* Модель обучения вокальной музыке (Шэн юе цзяо дэ мо ши). – Пекин : КМИ, 2004. – 170 с.

4. Хуа Ей Юй. О стратегии развития китайского образования // Педагогика. – 2001. – № 4. – С. 106-107.
5. Цзэн Хун. Новейшие методы вокального обучения (Шэн юецзяо тай тэ синь). – Пекин : КМИ, 2003. – 210 с.
6. Цзінь Нань. Вокальна підготовка в Китаї: до проблеми формування творчої індивідуальності співака // Вісник державної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. – 3/2008. – К. : Міленіум, 2008. – С. 73-76.

ВЕЙ ЛИМИН. Методика формування вокальної культури майбутнього учителя музики.

В статье рассматриваются основные этапы методики формирования вокальной культуры студентов в процессе их подготовки к педагогической деятельности в школах Украины и Китая.

Ключевые слова: вокальная культура, будущий учитель музыки, поэтапная методика.

VEY LIMIN. Method of forming of vocal culture of future teacher of music .

In the article the basic stages of the methodical providing of forming of vocal culture of students are reflected in the process of their preparation to pedagogical activity in schools of Ukraine and China.

Keywords: vocal culture, the future teacher of music, method.

Вікович Р. І.
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ МОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ АУДІЮВАННЯ АНГЛОМОВНИХ ТЕЛЕНОВИН

У статті описано фази проведення експерименту, визначено цілі експерименту, сформульовано робочі гіпотези, визначено критерії для оцінки рівня сформованості вмінь в аудіюванні та обговоренні АТН. Автором описано хід проведення експериментального навчання, наведено завдання та результати перед- та післяекспериментальних зрізів.

Ключові слова: експеримент, критерії оцінювання, до-, післяекспериментальний зріз.

Англomовні теленовини (АТН) є важливим засобом розвитку іншомовних лінгвістичної та соціокультурної компетенцій тих, хто вивчає іноземну. Проте, незважаючи на величезний навчальний потенціал, який закладений в теленовинах, питанню їх використання для навчання іноземної мови присвячена невелика кількість досліджень. Внаслідок цього особливої актуальності набуває створення ефективної системи вправ для навчання студентів мовних спеціальностей аудіювання АТН. Однак застосування будь-якого допоміжного засобу (особливо такого складного за змістом та лінгвістичними характеристиками) потребує ретельно розробленої методики навчання і чітко спланованого циклу занять.